

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן ערוך	עלים לתרופה	משנה ברורה	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	יום להודש	יום
סבא קוב	סבא קוב	סבא קוב	סבא קוב	סבא קוב	סבא קוב	סבא קוב
ב.ג.	תתסא-סב	חזרה	רכב	פא.	כ"ט	שבת
ה.	תתסג-סד	קלד:	רכג	פא:	ל'	א
ו.	תתסב-סז	קלה:	רכד	פב:	א'	ב
ז.	תתסא-סח	קלה:	רכה	פג:	ב'	ג
ח.	תתסג-ט	קלו:	רכו	פד:	ג'	ד
ט.	תתסב-ע	קלו:	רכז	פה:	ד'	ה
י.	תתסא-עב	קלה:	רכח	פז:	ה'	ו
יא.	תתסג-עד	חזרה				

בקר בני אהרן



יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

359 | פרשת ויקהל | כ"ט אדר א' תשפ"ד

דבר המערכת

"עיקר מצות פורים הוא לשמח את עצמו בכל מיני שמחה, וכמו שנוהגים כל ישראל לשמוח בכל מיני שמחות בפורים שזהו עיקר מצות פורים. כי עיקר הכנעת הסטרא אחרא שהוא זוהמת הנחש הוא בפורים, כי אז מכניעין קליפת המן עמלק שהוא עיקר זוהמת הנחש, ועיקר זוהמת המן זוהמת הנחש הוא בחינת עצבות ומרה שחורה שמתגברים בכל עת על ישראל ואינם מניחים אותם לשמוח. כי **עיקר הסטרא אחרא הוא עצבות, ועיקר הקדושה הוא שמחה דהיינו לשמוח בהשם יתברך**" (ליקוטי הלכות, נפילת אפיים ד).

משמיעין על השקלים

הרעות הרי היא שוכחת את יקרת ערכה ומתרגלת לשפלות הזאת. ולעומת זאת, הצדיקים אכן מודיעים בכל עת את עוצם שגב תפארת המעלה הזאת, אלא שקול דבריהם אינו מגיע כלל לאזני הרחוקים הללו, האויר שביניהם שאמור להוליך את הקול מעוררב כל כך עד שהדיבורים לא מצליחים לחדור לעמקי דעתם.

ועל כך ניתנה מצות צדקה, שבכוחה להוסיף אהבה וריעות והיא משפיעה 'אור נח וזך' ואזי קול הקדושה הולך ונשמע למרחוק, קול האמת שמודיע את יקרת מעלתו של בר ישראל באשר הוא שם נשמע לאזני אותם כבושים וכלואים במדמנת תאוותיהם ומידותיהם הרעות, **ואזי נזכר זה הטוב את מעלתו איך שבא ממקום קדוש ועליון מאד!** דהיינו, שהוא חלקי נשמות ישראל שכל העולמות נבראו בשבילם והקב"ה נמלך בנשמות ישראל לברוא את העולם והם למעלה מכל העולמות, ועתה הוא כבוש בגלות כזה ויכול לילך לכליון והפסד ח"ו ומתחיל להצטער ולהתגעגע ולרחם על עצמו על שנפל ממקום גבוה כזה למקום עמוק כזה ועל ידי זה שב וחזרו אל הקדושה" (שם).

זוהי למעשה מלחמת עמלק 'ראשית גוים' עם ישראל, הם מזנבים ומשפילים את מעלת ישראל וכובשים אותם כל כך בתוך טינופי הרע עד שהם שוכחים לגמרי מי הם ומה הם, עד שאפילו לא מצטערים על הריחוק הזה ולא מתגעגעים לשוב משם.

וכנגד זה ניתנה לנו פרשת שקלים - תחילת המלחמה בעמלק (ליקוטי הלכות, ברכת הריח ד, כה) - שהיא התעוררות לבנו למצות צדקה לקרבנות שבמקדש, שמביאה וגורמת שיהא 'אור נח וזך' שעל ידו נוכל לשמוע את קול הצדיק המודיע ברמה את אמיתת יקרת ערכנו בכל עת, והיא שגורמת לכל הנחשלים והמושלכים לחזור לצור מחצבתם.

וכדבריו המאירים של רבי נתן (שם, סימני בהמה וחיה טהורה ד, ב): "כל הקרבנות שבבית המקדש הם בחינת צדקה, כי כולם באים בנדבת לב, שהוא בחינת צדקה. וזה בחינת מה שאמרו חז"ל **שמפלת המן היה על ידי השקלים שנותנים ישראל**, כמו שאמר הקב"ה: 'רשע, כבר קדמו שקליהם לשקליך'. כי השקלים הם נדיבות לב בחינת צדקה. וזה שרמז התנא בלשונו הקדוש: 'באחד באדר משמיעין על השקלים' 'משמיעין' דייקא, **כי על ידי השקלים שהם בחינת צדקה, על ידי זה משמיעין למרחקים את דיבורי האמונה הקדושה שהם בחינת דיבורי מרדכי**, שעל ידי זה עיקר מפלת המן עמלק, שהוא זוהמת הנחש שנאחז בהטוב, כי על ידי השקלים בחינת צדקה, שעל ידי זה נעשה אור הנח והזך עד שמשמיעים להטוב את מעלתו, **שעל ידי זה יוצא מהם ושב בתשובה, על ידי זה נופל ונתבטל זוהמת המן עמלק ומעבירין אותו מן העולם**".

נעורר לבנו בקריאה קדושה זו את הרצונות לנדיבות לב זו והיא שתפתח לנו שער לשמיעת קול האמת על אמיתת מעלתנו, שתביא אותנו לתשובה שלימה מהרה.

איך זה יתכן?! הוא יודע לכאורה שלעבור על פי ה' חמור מאד, הוא יודע גם שמצוה יקרה עד אין קץ, ולמרות הכל הוא מוצא את עצמו מזלזל בעשה טוב' ונכשל בסור מרע'. מה חסר לו שבגלל זה הוא נראה כך?! איך יתכן שעוברים ימים ושנים בהם הוא שקוע בהבל הבלים מבלי שיקום ויתעורר לשנות את דרכו?!

למרות שנדמה לנו שאנו יודעים הכל, אבל לאמתו של דבר אנו רחוקים מאד מלדעת את מהותנו האמיתית. עצם הדבר שאנו ממשכים יום יום בדרךנו, מבלי להצטער ולהתגעגע עמוקות לשוב למעלתנו הנפלאה, מראה בעליל שאין אנו יודעים כלל במה מדובר. עומד אדם ודן על עצמו ועל ערכו לפי מה שמקובל בחברת בני האדם שהוא מסובב בהם; יש שמייקרים חכמה או גבורה, ויש שמייקרים עושר ועשייה, וכל אחד שופט את מעלת עצמו לפי כללים אלו. אם זכה ויש בו ממעלות אלו הוא חש שמחה וסיפוק, וכאשר לדאבון לבו הוא רחוק מאלו הוא חש מושפל וחסר ערך.

רבינו הקדוש מספר ב'סיפורי מעשיות' (מעשה יב) על 'מדינה של עשירות' מקור השקר, שכל ערכם ושויים נמדדה בעיני עצמם לפי ריבוי הונם, 'והיה קצוב אצלם, כשיש לו כך וכך מומן הוא סתם בן אדם, ואם יש לו עוד פחות מזה הוא חיה או עוף וכיוצא, כי העיקר היה אצלם המומן, והמעלה והדרגה של כל אחד היה רק לפי המומן' (שם). וכך **מציבים לעצמם בני 'עלמא דשיקרא' סולמות של ערכים ושוויות מכל סוגי שקרים והבלים שהמציאו לעצמם, וקובעים מה גורם להיות שוה ערך או חסר ערך**.

השקר הזה ניתז גם בלבבות הכשרים. גם הנפש האלוקית הרוממה והנשגבה כל כך, נכבשת וכלואה בתוך השקר הזה, עד שהיא שוכחת לגמרי מהי מעלתה האמיתית. מסתובב לו אברך כשהוא שבור ורוצץ על פחיתות מעמדו וכבודו והצלחתו בקרב בני גילו, הוא חש כאפס ותוהו מבלי למצוא נוחם. או בת ישראל כשרה החשה כאבק פורח וכעלה נידף משום שסביבתה מעריצה כשרונות והצלחות מסוימות שאינן ברי השגה אצלה. הם עצמם לא יודעים כלל מי הם ומה הם, מהו ערכם העצום הבלתי נתפס בשכל אנושי ומהו יקרת שוויותם למעלה למעלה עד אין קץ. האם פלא הוא שהם מפקירים אחר כך את כל הטוב שבהם ואף לא מתגעגעים ומצטערים על אבדן הטוב הזה?!

רבינו הקדוש מגלה (בליקוטי מוהר"ן תורה י"ז) "שהשם יתברך מתפאר אפילו עם הקל שבקלים שבישראל, ואפילו פושע ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי שהשם יתברך מתפאר עמו. ועל כן אסור לאדם לייאש עצמו מהשם יתברך אפלו אם קלקל ופגם הרבה מאד ח"ו כי עדיין לא פסק חביבות השם יתברך ממנו ועל כן יכול עדיין לשוב להשם יתברך" (קיצור ליקוטי מוהר"ן, שם). והוא מוסיף, שנשמט כל אחד מישראל אשר מכסא כבוד חוצבה אכן זוכרת בתחילה את רום מעלתה, אבל ככל שנוקפים הימים והיא כבושה בגלות התאוות והמדות

זכו בני קהילתנו הקדושה לשמחה של מצוה אמיתית וטהורה, כאשר בכל בתי המדרש דקהילתנו בב"ש חגגו בעזו בשבוע העבר את שמחת סיום מסכת 'בבא קמא' הגלמדת בחבורה על ידי 'מפעל הש"ס' דקהילתנו. בכל מקום נשמעו דיבורי חיזוק והודיה על טוב חלקנו ואושרנו העצום בהיותנו מחוברים לקדושת התורה, וכרצון רבינו הקדוש שנכסף 'שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמוד כך וכך בכל יום ולא יעבור' (שיחות הר"ן, ט) והבטיחנו "שאפילו אותם אנשים הרחוקים מן הקדושה מאד שנלכדו במצודה רעה עד שרגילין בעבירות ח"ו, אף על פי כן הכח של התורה גדול כל כך עד שיכולה להוציא אותם מן העבירות שרגילים בהם ח"ו, ואם יעשו להם חוק קבוע וחיוב חזק ללמוד בכל יום יום כך וכך, יהיה איך שיהיה, בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה על ידי התורה, כי כח התורה גדול מאד" (שם).

שמחה מופלאה זו היא המלחמה בעמלק המרפה ידים מן התורה ומכניס קרירות ב"ש"ראל וקוב"ה וארייתא חד הוא".

'הדר קבלוה מאהבה' - בכל נפשנו נמשיך ונעורר את שמחת ואהבת התורה, והיא שתמחה שם עמלק מן העולם ותחזירנו בתשובה מאהבה לאבינו שבשמים.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

מספרים בשם מוהר"ן ש'שקשבר פעם מגדל מעלת השמחה וחיובה, שאל אותו אהד: ומה אעשה שאין לי ממה לשמוח לרוב צרותי ויגוני? אמר לו מוהר"ן: 'אם פן תלך ותשאל לעצמך עתה שמחה מה'שועות שעוד ישוע איתך הקדוש-ברוך-הוא ותצטרך א' לשמוח על הטובה, ושמוח כבר עתה בזה. 'בארג זיך אויס א שמחה!'

(ליקוטי הלכות)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 5:04 - נין החמה 5:56 - מוזק"ש 8:08
צאת השבת 6:19 - צאה"ש לר"ת 6:57

חכמה גדולה

לעשות עצמו כבהמה!

ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לרעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקדש לכל אשר צוה ה'.

רבינו הק' דורש את המילה "בהמה", ומנקד אותה "בהמ"ה". לאמר: מי הם החכמים המתאימים למלאכת עבודת הקודש לכל אשר ציווה ה'? אלה שנתן להם ה' חכמה כיצד ומתי להתנהג כ"בהמה"! ואלו הם דברי רבינו: "אמר, שהוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה. וזה בחינת 'כל אשר נתן ה' חכמה בהמה', היינו שהוא חכמה לעשות עצמו כבהמה וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק אדם ובהמה תושיע ה' אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימים עצמן כבהמה, וכמו שאמר אסף ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך" (שיחות הר"ן, טו).

אמור מעתה: להיות 'בהמה' זה לא מומלץ, אבל להיות 'אדם' שיוודע מתי להניח את השכל בצד, ולהתנהג כבהמה, מומלץ ביותר...

זו גם סגולה לישועה, שכן כך פירשו חכמינו את הפסוק "אדם ובהמה תושיע ה'" - אלו בני אדם שערומין בדעת כאדם, ומשימין עצמן כבהמה" (חולין ה' ע"ב). יש להם שכל, הם "ערומים בדעת". אלא שהם יודעים גם מתי להשיע עצמם כבהמה.

זוהי אכן חכמה גדולה! לא כל מי שהוא חכם יודע כיצד ומתי להשיע את עצמו כבהמה. שכן, האדם מטבעו אוהב תמיד להבין, גם במקומות ומצבים שבהם "מותר האדם מן הבהמה אִין"...

רק מי שהוא חכם באמת, מבין בחכמתו עד כמה ראוי לו להשיע את עצמו כבהמה. וכפי שאכן היה אצל רבינו הקדוש: "שהיה עובד את השם יתברך בכל מיני עבודות פשוטות לגמרי, בלי שום חכמות כלל. אף על פי שבאמת היה חכם גדול ומופלג בחכמה מאד מאד גם בימי קטנותו ובימי נעוריו, כאשר היה מפורסם לכל מכיריו, אף על פי כן לא השתמש בשום חכמה כלל בעבודת השם, רק היה נוהג לעשות כל העבודות הפשוטות שבעולם. דהיינו: לימוד התורה הרבה, מצוות מעשיות, וריבוי תפלות ובקשות, וריבוי התבודדות מאד, לדבר ולפרש שיחתו לפניו יתברך.

"וזה היה עיקר חכמתו הגדולה מאד. כי מעוצם הפלגת חכמתו, זכה תיכף לחכמה זו; שאין צריכים שום חכמה כלל בעבודת השם. כי זה עיקר החכמה הגדולה מן הכל, שלא להיות שום חכם בעבודת השם, רק בתמימות ובפשיטות. בלי שום חכמות כלל" (שבתי הר"ן, ג).

ע"י בחינת 'בהמה'

מקבלים את השכל!

ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לרעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקדש לכל אשר צוה ה'.

בתורה הראשונה בליקוטי מוהר"ן, מלמד אותנו רבינו הקדוש: "מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם על ידי בחינת נון, שהיא בחינת מלכות"; אור חכמת הבורא, כל כך גדול ואינסופי, עד שאין אפשרות לקבלו באמצעות השכל גרידא. ורק זה שמישים את עצמו כבהמה תמימה, הוא זה ששיגי את האור הגדול.

"כי בקדושה זאת הבחינה יקרה מאד, היינו בחינת 'בהמה', היינו לעשות עצמו כבהמה כאילו אין בו שום דעת כלל כמו שאמר אסף 'ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך'. וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל על פסוק 'כל אשר נתן ה' חכמה בהמה', שהיא חכמה גדולה לעשות עצמו כבהמה. כי על ידי זה עיקר קבלת הדעת והשכל האמת, כי זהו בחינת צמצום המה, בחינת מלכות בחינת נון, שהוא בחינת מידה וצמצום. היינו שאי אפשר לקבל שום דעת ושכל אמתי כי אם כשמישים עצמו כבהמה, כאילו אינו יודע כלל, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה 'אין התורה מתקיימת אלא במי שמישים עצמו כאינו יודע', ואז על ידי זה דייקא זוכה לקבל את השכל והמה בהדרגה ובמידה" (ליקוטי הלכות, פקודין ד, ט).

מילי דשמותא (ד)

לליצנות וקלות ראש רח"ל. (וכדברי בעל התניא בפרק ז' ע"ר"ש). וכשאינן נזהרים כדבעי, עלולה הירידה למקום הצחוק והשטות להפוך לנפילה' גמורה רח"ל, ל"שחוק הכסיל" (קהלת ז, ו) אשר לא זו בלבד שאינה שמחה, אלא אדרבא, היא מקור היללה, עצבות ומרה שחורה, והסטרא אחרא בעצמה. וזה שכתוב בתיקונים 'טחול דא לילית, אימא דערבר'ב, שחוק הכסיל. מאן כסיל, דא אל אחר' וכו', עיין שם" (ליקוטי מוהר"ן, כג). שכן, צחוק וליצנות - על אף שנדמית כלפי חוץ כשמחה, לאמתו של דבר אינה אלא עצבות ומרה שחורה. וכדברי רבינו: "העצבות והליצנות הבאים ממרה שחורה ... והליצנות היא 'שחוק הכסיל', בחינת הטחול שחוק" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, פג).

ומשם פתוח השער לכל הטומאות רחמנא ליצולן. וכפי שמעיד הרה"ק מטשעהרין בשם מוהר"ן: "שמעתי משם בעל המחבר ספר 'ליקוטי'הלכות' ז"ל שאמר בעל פה, שיעקר הטומאה ופתח הטומאה הוא ליצנות, ואסמכה אדברי רבותינו ז"ל שאמרו 'הבא ליטמא פותחין לו, שנאמר אם ללצים הוא יליץ' וכו', השם 'יצילנו" (אוצר היראה, ליצנות, בסופו).

שכן: "השחוק והלצון ... מי שטובע בהם הוא כמי שטובע בים הגדול, שקשה מאד להימלט ממנו, כי הנה השחוק הוא מאבד את לב האדם, עד שכבר אין הטעם והדעה מושלת בו, והוא הוא כשיכור או שוטה, אשר אי אפשר לתת להם ערמה או להנהיגם. כי אינם מקבלים הנהגה. והוא מה שאמר שלמה המלך עליו השלום 'לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עושה'.

וחכמים זכרונם לברכה אמרו 'שחוק וקלות ראש מרגילים את האדם לערוה', כי אף על פי שחמורה היא הערוה אצל כל בן דעת, ולבו ירא מקרב אליה, מכח הציור שכבר נצטייר בשכלו מאמיתת גודל פשעה ורוב עונשה, הנה השחוק וקלות ראש ממשכים אותו מעט מעט ומקריבים אותו הלוך וקרב שתהיה היראה סרה מעלי מעט מעט מדרגה אחר מדרגה עד שיגיע אל העוון עצמו ויעשהו.

וכל כך למה? לפי שכמו שכל מציאות הזהירות תלוי בשימת הלב על הדברים, כן כל עצמו של השחוק אינו אלא מסיר הלב מן המחשבות הישירות והעיוניות, וממצא שלא יבוא הרהורי היראה בלבו כלל" (מסילת ישרים, פרק ה).

אי לכך, בירידתנו אל מקום הצחוק - לחלץ משם את השכינה והשמחה - עלינו להיזהר עד למאד לבל ניפול ל"שחוק הכסיל", פתח הטומאה.

אחר כל מה שלמדנו בענין המילי דשמותא, ניכנס השבוע לבאר מעט בס"ד את הסכנה שיש בענין זה, והזהירות הנצרכת בבואנו לקיים עצה זו.

ובכן: כפי שביארנו בשבוע שעבר - ההתעסקות ב'מילי דשמותא' היא ירידה למקום הקליפות, כשהירידה היא כמובן אך ורק לצורך עליה, להעלות משם את השכינה / השמחה, הנמצאת שם בגלות.

ומאחר שכן, נצרכת זהירות גדולה בשעת ההתעסקות במילי דשמותא, לבל יפול האדם למקום הקליפות, ולבל תהא הירידה אלא לצורך עליה.

שכן, כבר מונח כלל בידינו: "בשעת הירידה שיש קודם העליה, האדם הוא באמת בסכנה גדולה, כי הרבה נפלו על ידי ירידתם רחמנא ליצולן, וצריך אז להיות כגיבור חזק בלימוט, וגם צריך סיעתא דשמיא שיזכה להחזיק עצמו בשעת הירידה שלא יפול לגמרי חס ושלום ... עד שיזכה ברחמי יתברך לבחינת העליה, ואז זוכה שיתהפך הירידה לעליה" (ליקוטי הלכות, תחומין ד, ז).

והוא הדין בעת עסקנו ב'מילי דשמותא', שהיא ירידה למקום הקליפות והשטות, עלינו להיזהר ולהישמר שלא תהא אלא לצורך עליית השמחה מגלותה, ולא ניפול לשטות גמור ח"ו.

שכן: "המילתא דבדיחותא והמילתא דשטותא - שבהכרח לעשותן בכדי לבוא אל השמחה האמתית - הנה כי כן, גם אז נכון ליהרהר מאד שתהיה נסוכה יראת ה' זו הבושה על פניו בלבתי יחטא, שלא תתאחז בו הרוח שטות ויפול חס ושלום למעשה בהמה שכל מעשיה הוא רוח שטות" (שערי צדיק, חלק ג, מכתב ז).

ומלבד הזהירות בפועל, צריכים גם תפילה. "להתפלל ולהתפלל, שהשמחה תהיה שמחה אמיתית, שמחה פנימית, לא שמחה של שחוק ושל הוללות. שכן, כל עצה של רבנו זקוקה לרחמים גדולים כדי לקיימה כדבעי, וגם שחלילה לא יבוא למכשול על ידה. כי כמו שבתורה יש סם חיים וכו', כן גם בעצות הצדיק" (דברי אמונה, חלק ב, שיחה יח).

ה'מילי דבדיחותא' הם קליפת נוגה; קליפה אשר לפעמים נכללת בקדושה ולפעמים בטומאה.

אם משתמשים אָתָה לצורך הקדושה - לבוא לשמחה בה' - הרי היא נהפכת לחלק מהקדושה. אך אם טועים ולא עושים בה שימוש נכון, היא מורידה את האדם אל הרע הגמור,

לקט ספרי"ם

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גוילי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שליש"א אשר ציין ורשם לפניו לזכרון.

פרשת ויקהל - שקלים

ע"י שהאדם מקדש את אבריו להשי"ת נכנס הדעת גם כשאר האברים ואמלא אותו רוח אלוקים איתא בהאלישין (פרשת ויקהל) דהנה כל אדם יש לו דעת רק במוח, וכשעושה דבר בידי צריך המוח לחשוב אותו דבר שעושה, מה שאין כן בצלאל שהיה מלא רוח וכו' שגם כל אבריו היו חושבין מחשבות, והידים בעצמם ידעו מה הם עושים כי היה בהם דעת בפני עצמם. וזה פרוש הפסוק ובתבונות כפיו ינחם (התילים ע"ח, ע"ב) שגם בכפיו היה תבונה, שע"י שהאדם מקדש את אבריו מאוד להשי"ת בא להם גם כן דעת.

מנהיגי בישראל הוא מי שמוכן למסור נפשו כעבורם כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו (שמות ל, יב), כי תבא למנות ראש ומנהיג לבני ישראל, תמנה רק את זה שמוכן לתת את עצמו ככופר נפש ולמסור את נפשו בעד כלל ישראל. (ספר מעיניה של תורה בשם האלישין הקדוש)



כוכבית על פעסקע של פורים

רואים בחוש בתינוק שתיכף כנולד הוא חש ומזהה מעצמו את תמונת תוי האדם שליידו וזה משפיע עליו לבכות או לצחוק בלי שאף אחד יסביר לו (ודבר זה נזכר הרבה באגדות חז"ל ובמדורשים, כמו תכלת דומים לים ועוד כהנה).

ולפי זה מובן הטעם שאסרה התורה לצייר דמות המשמש במרום, לפי שהגוים שלא האמינו באחדות השם היו לוקחים השראתם מן השמש והירח וכדומה, ולצורך זה היו רושמים ציורים כדי להתחבר בטבעיות אל אלו הדברים, אבל אנו שמאמינים באחדות השם אין אנו יכולים להגביל את שפע האלקי בשום דמות, כפי שכתוב בפרשת ואתחנן 'כי לא ראייתם כל תמונה ביום דבר ה' אלקים בחיב מתוך האש, ולכן נאסר עלינו לקחת את המשראה דרך דמויות.

והנה נפסק בשולחן ערוך שמוטר לעשות דמות תמה ולבנה כדי להבין ולהורות ממנה תהליך מערכת השמים. וביאור הדברים הוא, שהתורה לא אסרה רק לרשום תמונה משמש כ'סמל' שבא להזכיר את תבנית ומשמעות השמש בעצמה, אבל תמונה שבא לשמש כ'הוראה וסימן לדבר אחר' אינה שפה של 'תמונה' רק שפה של 'סימן', שזהו ההבדל בין שפת האותיות שהם 'סימנים והוראות' על ענין אחר, לשפה של תמונות שהם 'סמלים' שמבטאים בעצמם איזה משמעות (עי' בנקוד"כ שם).

ולפי זה יש לומר שהכוכבית שעל גבי הפעסקע אינו בא להזכיר סמל עם משמעות של כוכב, רק נעשה בשביל היופי של הכוכב כדי שיהיה משהו בולט באמצע ואין בזה חשש, שמה שנאסר כוכב ליופי הוא רק כשנעשה הכוכב בתור סמל עם משמעות של כוכב ממערכת השמים.

מצוי כובעים מיוחדים לפורים [פעסק"ע] שדבוק על גביו 'כוכבית' ממתכת. וזכורני שאד"ז בעל הקנה בושם ז"ל היה מורה להסיר את הכוכבית מעל הפעסקע, או לחילופין לפגום באחד מחזירי הכוכב, על פי מה שנפסק בשולחן ערוך בהלכות עבודת כוכבים (י"ד סימן קמ"ד) שיש איסור מן התורה לצייר דמות שמש ירח וכוכב, אפילו לנוי, ואפילו אם אין הציור בולט. ויש איסור מדרבנן להשתוות.

וכדי ליישב מנהג העולם שנהגו להקל בזה נראה: דנהגו יסוד האיסור לרשום ציור דמות כוכב נלמד ממה שנאמר בפרשת יתרו 'כה תאמר אל בני ישראל אתם ראייתם כי מן השמים דברתי עמכם. לא תעשון אתי אלהי קסף ואלהי זהב. ודרשו חז"ל בגמרא עבודה זרה (ג"ג) "לא תעשון אתי" - לא תעשון 'אותי' כדמות שמי המשמש לפני במרום, כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות. והרמב"ם הל' ע"ז פ"ג ה"א) כתב בטעם האיסור 'כדי שלא יטעו בהן הטועים וידמו שהם לעבודת כוכבים'. וכן כתב החינוך (מצוה לט) שהתורה אסרה אפילו לרשום ציור לנוי כדי להרחיק עבודה זרה.

וכדי להסביר את טעם האיסור יש להקדים, שכשם שיש שפה של 'אותיות ותיבות' כך יש שפה של 'ציורים ותמונות', והשפה של תמונות הוא הרבה יותר משמעותי אצל האדם מאשר השפה של צירופי מילים, כי האותיות והתיבות הם רק סימנים והוראות למה שהאדם רוצה לבטא, ואילו הציורים והתמונות מבטא את עצם משמעות הדבר גם בלי שום נתינת הוראה, וכל אדם באשר הוא מושפע בטבע מכל תמונה דרך העין שמתפעל וחש מה שבסביבתו. כפי שאנו

החזן חוזר וקורא אותם להוציא את הציבור מתוך מגילה כשרה (ועי' משנ"ב שם ס"ק נב). וכזה מצינו גם שכתב החתם סופר (ש"ת או"ח סי' קמג) שאין יוצאים חובת קידוש מן התורה באמירת 'יכולו' בתפילה מכיון שרוצים לצאת המצוה בשעת קידוש על היין.

אמנם באמת נראה שבנידון דידן כן יצאו הציבור ידי חובתם באמירתם בעל פה, שאנו מוצאים בהרבה מקומות שאפשר לצאת את המצוה בצורה של בדיעבד ואחר כך בצורה של לכתחילה, וזה שיוצאים מתחילה את המצוה בצורה של בדיעבד אין זה מגרע את הלכתחילה של אחר כך. כן מוכח ממה שתיקנו חז"ל תקיעות דמיושב הגם שלכתחילה צריך לתקוע על סדר הברכות אחר כך. וכן מנענעים את הלולב קודם הלל אף שיש מצוה מן המובחר לנענע על סדר הלל (ורק בברכות השחר וספירת העומר שאי אפשר לברך פעמיים מכוונים שלא לצאת בפעם ראשונה). ולכן גם בנדון דידן לא איכפת לציבור לקיים מצות מגילה בעל פה בצורה של בדיעבד, שאין זה מגרע ממה שמועמים אחר כך מהבעל קורא לכתחילה, והיות שנתברר שהחזן קרא בטעות, על כל פנים יוצאים הם במה שקראו בעצמם.

קרא 'ארידי' לפני 'אריסי'

לחזור ולברך על השופר החדש, שדעתו היה לברך עד שיסיים את המצוה.

אך, בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק סי' מא) כותב שהמפסיק באמצע קריאת המגילה הסברא נותנת שחיב לברך מחדש כמו במי שמפסיק בין הברכה לתחילת מצוה, שחוזר ומברך כיון שלא היה על מה לחול. שהמפסיק באמצע קריאת המגילה כיון דעל כרחו צריך לקרות כולה, ואם קרא חציה או רובה או דילג פסוק או תיבה אחת לא יצא ידי חובתו כלל, לא שייך הברכה רק על קריאת כולה, ואם הפסיק באמצע קריאתה אין כאן קיום מצוה כלל. נמצא דלשיטתו יש לברך 'על מקרא מגילה' כשחוזר לברך חצי המגילה השניה, והרי זה כמי ששכח ולא בירך קודם קריאת המגילה שמברך באמצע (עי' משנ"ב סי' תרצ"ב סק"ו, ואפשר דכאן שיפסיד הברכה לנגרי מברך גם בתוך הפרק דהוי בברכת רעמים ע"י סי' סו סק"ט).

אמנם בביאור הלכה (סי' תרצ"ד) חולק על סברת הנודע ביהודה, ופוסק על מי שטעה וקרא למפרע, שאם הטעות קרה בפסוק הראשון צריך לחזור ולברך כיון שזה היה בתחילת הקריאה, אבל אם זה היה באמצע הקריאה אינו צריך לחזור ולברך. וגם הנודע ביהודה בהמשך תשובתו (יד"ה אלא שאני תמה וד"ה ולא עוד) חזר בו וכתב שאפילו אם הלך ממקומו באמצע המגילה ועשה הפסק גמור אין צריך לברך שנית כיון שמצוה חיובית היא והתחיל במצוה אין שום הפסק גורם להצריך ברכה מחדש.

השומעים ממגילה כשרה יצאו

ויש להתבונן לפי המנהג שהציבור אומרים בעצמם את עשרת בני המן בנשימה אחת קודם הבעל קורא, האם אלו שהיה בידם מגילה כשרה וקראו עשרת בני המן מתוך המגילה, ואמרו 'אריסי' לפני 'ארידי', האם הם יכולים לצאת את המשך המגילה מהבעל קורא, שהרי בעל קורא בעצמו לא יצא בקריאה זו מפני שאצלו הקריאה היא למפרע.

ויש להביא ראייה לזה שהשומעים יוצאים ממנו ואין צריכים לחזור ולקרוא מ'עשרת בני המן'. שהרי נפסק בהלכות תפילה (סי' קכ"ב ומשנ"ב סק"ה) דשליח ציבור שטעה בחזרת הש"ץ ואינו יודע לחזור למקומו אפשר למנות שליח ציבור אחר להמשך חזרת הש"ץ שיוציא את הציבור ידי חובתם, הגם שהוא בעצמו לא כיון מתחילה לברכות הש"ץ ואצלו היא תפילה למפרע. וכן פסק השער אפרים (שער ו' ס' ט) לגבי קריאת המגילה שאם נשתתק הבעל קורא באמצע הקריאה אפשר להביא בעל קורא שאינו ממנין זה שימשיך את הקריאה, הגם שהוא בעצמו אינו יכול לצאת שאינו קורא רק חצי השני של המגילה.

השומעים ממגילה שאינה כשרה

ולאיתמה של דבר יש לומר שגם על אלו שלא היה להם מגילה כשרה וקראו את עשרת בני המן בעל פה, דאפשר שכיון שאמרו בעצמם 'ארידי' ו'אריסי' כסדרם יצאו ידי חובתם, ואף שאמרוהו בעל פה אין זה מעכב כיון שרוב הקריאה שמעו מהבעל קורא שקרא מתוך מגילה כשרה (עי' סי' תרצ"ב סק"א).

דיני הפסק בשמונה עשרה וברכות קריאת שמע

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סימן קד ס"ה ו') דיני הפסק בתפילת שמונה עשרה, והתבאר שם שהמפסיק באמצע שמונה עשרה מחמת אונס מפני שהמקום לא היה נקי או מחמת שהגוף לא היה נקי ושהיה כדי לגמור את כולו, צריך לחזור לראש התפילה, אבל אם הפסק לא היה מחמת אונס אינו חוזר לראש התפילה אלא לראש הברכה. ובברכות קריאת שמע קל יותר, שאינו צריך לחזור אפילו לתחילת הברכה רק למקום שפסק (משנ"ב סי' יח וסי' סה סק"א).

הבעל קורא קרא 'ארידי' לפני 'אריסי'

מן האמור יש ללמוד על מעשה שהיה בפורים: בעל קורא קרא את המגילה בבית המדרש, וכשהגיע לעשרת בני המן בגלל הלחץ שצריכים לקרוא בנשימה אחת ולרוץ בין השורות, טעה וקרא 'ארידי' לפני 'אריסי', ולא הרגיש לא הוא ולא הציבור בטעות זה, רק לאחר זמן כשכבר הלכו מהבית מדרש וסעדו סעודת פורים התעורר אחד בטעות זה ונזכרו בדבר. ונשאלה השאלה כדת מה לעשות כעת.

הליכן הבעל קורא חוזר?

הנה הבעל קורא בודאי לא יצא מאחר שקרא למפרע תיבת 'ארידי' לפני 'אריסי', שהקורא את המגילה למפרע אפילו תיבה אחת לא יצא, וצריך לחזור ולקרוא מאותו מקום שטעה על ה"סדר (משנ"ב סי' תרצ"ב סק"ב).

ויש להסתפק האם כיון שלא נזכר רק על האחר הסעודה והיה הפסק כל כך גדול, צריך להתחיל מתחילת המגילה, או שיכול להתחיל לקרוא רק מ'עשרת בני המן' עד הסוף.

והנה מצינו במשנה ברורה (סימן סה ס"א סימן תרצ"ב ס"ה סימן תרצ"ג ס"ב) שדין הפסק במגילה הוא כדין הפסק בברכות קריאת שמע ולא כדין הפסק בתפילה, ולפי זה נמצא שאפילו שהיה כדי לגמור את כולה והפסיק בדיבור בשוגג אין צריך לחזור אלא למקום שפסק (עי' ביה"ל סי' סה שם), ולכן אין צריך לחזור לתחילת הפרק אלא למקום שפסק בלבד, ולכן גם לאלו השיטות שסוברים שכל המגילה נחשבת כפרשה אחת אין צריך לחזור לתחילת הפרשה אלא למקום שטעה (ועי' שיע"צ סי' תרצ"ב סק"א מה נקרא בין הפרקים במגילה, והבני יששכר במגיד תעלומה להרה"ק מדינו ברכות עמו' ק"א כתב דכל המגילה נקרא פרק אחד, וכ"מ בריטב"א מגילה ז'. ושע"ה צ"ס' תכ"ס ס"ק כו).

האם מברך שנית על חצי המגילה

יש להסתפק האם צריך הבעל הקורא לברך שנית 'על מקרא מגילה' קודם שחוזר לקרות חצי המגילה השניה או לא.

לכאורה יש להביא ראייה שאין צריך לחזור ולברך כיון שלא סיים המצוה עדיין, כמו שמצינו במשנה ברורה (סימן תעו סק"ה) שמי שאמר 'הב לן ונברך' בליל פסח ונזכר אחר כך שלא אכל עדיין אפיקומן, אין צריך לחזור ולברך המוציא, שכיון שמחוייב לאכול אפיקומן לקודם גמר הסעודה ושכח היה זה היסח הדעת בטעות. וכן מצינו לגבי שופר (סימן תקפ"ה סק"ד) שאם נפסל השופר באמצע התקיעות אין צריך

ר' דוד צבי בן מוהרנ"ת (י)

מיתת אשתו רח"ל

באותה שנה בה הסתלק בנו לבית עולמו, מתה עליו גם אשתו. וכמובא במכתבו של מוהרנ"ת:

"יום א' ויקרא, תר"ד לפ"ק ברסלב... והנה עתה אספר לך צרותינו ותלאותינו אשר עבר בביתי בעתים הללו, השם יתברך ירחם מעתה. היות כבר שמעת שנפטר בנו הקטן הנחמד של בני דוד צבי שיח"ל כאשר סיפרתי לך בטשעהרין, והוא שבר גדול אצלו כי הוא חולה ובעל חטוטרות ועני ואביון, ואין לו שום נדן אפילו פרוטה אחת, רק מה שאני בענייתי מחזיק אותו זה תשעה שנים, והיה כל חיותו ונחמתו בנו הנ"ל שיהיה יפה עינים, ובחורף הזה נשבת משוש לבו השם יתברך ינחמהו וכו'.

בתוך כך נחלשה מאד כלתי אשת בני דוד צבי שיח"ל, וגם היתה מעוברת בחודש השמיני, והיינו מצפים שתלד זרע של קיימא, וזאת תהיה נחמתנו בפרט נחמות בני הנ"ל. ובתוך כך נחלשה מאד כי היה לה חולאת ומכה בתוך פיה, וביום ד' פרשת פקודי העבר נפטרה לעולמה ושבעה לן חיים, והולידה הוולד אחר מיתתה ... וזוגתי ובני ובפטר בני דוד צבי שיח"ל הם עתה אכלים בביתי.

וגודל המרירות שעבר עלינו תוכל להבין מעצמך, על מי לנו להישען כי אם על אבינו שבשמים. בעל החסד בעל הנחמות והישועות ינחם ויושיע את בני דוד צבי שיח"ל, וינחם כל האבלים שבביתי, ויהפוך אבלם לששון, הרחמן הוא יגדור פרצותינו ופרצותיך ופרצות כל ישראל, וינחם כולם בתוך אבלי ציון וירושלים" (סי' תנ"ג).

עלי היו כולנה...

מוהרנ"ת היה צריך לטפל בבנו, ואף בהוצאת קבורת אשתו. כנזכר במכתבו: "יום א' שמיני י"א ניסן, תר"ד ברסלב... וכבר הודעתים הצרה הגדולה שהיתה בביתי רחמנא לצלן, שנפטרה כלתי אשת בני ר' דוד צבי שיח"ל, תנצב"ה, ונשאר בני אלמן ואני צריך להשיאו מחדש, והוא בעל מום. והחשיבות שלי ידוע לכם בעולם, וכל מה שבלבי מכל הצדדים אי אפשר לבאר בלתי אל ה' עיני תלויות בכל עת עד שיחוננו למען שמו, וגם הוצאות חליה וקבורתה עולה לסך מסוים, השם יתברך ינחם את בני בכל ויושיענו מהרה בכל מה שאנו צריכים להיושע" (סי' תנ"ג).

יטע בהן אדר...

סיפרו חסידים שבהתקרב חג השבועות הריץ הרה"ק רבי מאיר'ל מפרמישלאן זי"ע אגרת לאחד מגדולי דורו שירורה כדת מה לעשות בחג הקרב ובא, שמנהג ישראל לאכול לכבוד האי יומא טבא מאכל מוליאתא, המכונה בשפת יידיש 'בלינטשעס', ומסתפק כמה בלינטשעס יאכל, כי אחד אינו כדי צורכו, ושנים הם זוגות, ושלושה יותר מדאי בשבילו, וגא יורה לו ההלכה למעשה בטרם יתקדש החג. ויען לו אותו גדול שהעצה היעוצה לקחת כמות של שני בלינטשעס ולאחד אותם לבלינטשעס אחת גדולה...

וכאשר קיבל רבי מאיר'ל את המענה הלז שמח שמחה גדולה, ונענה ואמר: 'עושים משניים אחד!'

כי זה אכן כל עבודתנו בעולם לקשר הכל להשי"ת שהוא אחד ושמו אחד, ולזה גופא נשלחנו לעולם הזה, לקשר ולייחד את הכל להקב"ה, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ביחודא שלימים.

מסופר בזוהר חדש (ח"א טו): שבשמחת הנישואין שערך התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי לרבי אלעזר בנו היו מסובים בצוותא גדולי התנאים הקדושים, וביניהם התנא רבי יוסי בר חלפתא, ושוחחו ברזי תורה.

בעיצומה של השמחה שאל רבי יוסי בר חלפתא את הרשב"י: למה לא נאמר 'כי טוב' בשני, שכן בסיום כל יום מששת ימי בראשית נאמר בתורה 'ירא א-להים כי טוב', מלבד ביום שני, שלא נאמר בו 'כי טוב'.

נענה הרשב"י: הנה אתנו ילד צעיר, הבה ונשאלה לינוקא זה שלפנינו, כי ידוע שמים שחרב בית המקדש ניתנה נבואה לתינוקות.

מיד קרא הרשב"י לאותו ינוקא, שברבות הימים גדל ונודע בשמו 'רבי חייא רבה', ואמר לו הרשב"י: חייא בני, אמור נא לנו למה לא נאמר 'כי טוב' בשני.

אמר להם הינוקא: מפני שאין טוב אלא באחד.

ומספר הזוהר שכאשר שמע הרשב"י תשובה זו מפיו הינוקא, ניגש אליו ונשקו, וקרא עליו את הכתוב: 'הנה נתתי דברי בפיך' (ירמיה א ט). ורמז עמוק רמזה בזה התורה, שכל עוד ומקשרים הכל ליחידו של עולם הרי זה הטוב האמיתי, אבל כשיש מצב של שנים לא נאמר בו 'כי טוב'!

כאן המקום לציין מימרא מחתן דגן, התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון, שאמר (ביצה טו): 'הרוצה שיתקיימו נכסיו - יטע בהם אדר' [פירש רש"י: אילן חשוב], שנאמר (תהלים צג ד) אדיר במרום ה'.

וכתב בספר "ישמח לב" להרה"ק ר' נחום מטשערנוביל זי"ע (ביצה טז) שמרמז כאן התנא שהרוצה שיהיה קיום לנכסיו, יטע בהם "אלף - דר", היינו שאלופו של עולם ידור שם, שתמיד יודה וישבח לקב"ה שהוא נתנו לו, ויבקש מלפניו עזר והצלחה, ולא יפול לקליפה של כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא יכיר ויודה שהכל מאלופו של עולם.

על האדם לדעת ולחרות היטב בלבו ובמוחו, כי בלעדי הקב"ה הרי הוא אינו כלום, וכי כל עצם חיותו הוא רק מהקדוש ברוך הוא, וכל ההשפעות והברכות וכל הצלחותיו הן אך ורק מיד הקב"ה, ולא כתוצאה מפעולותיו והשתדלויותיו. כמו שכתוב (דברים ה-ה) "כי הוא הנותן לך את לעשות חיל" - ותירגם אונקלוס: "הרי הוא יחייב לך עצה למקני נכסין", שגם השכל והעצה והחריצות וכל מה שהוא פועל ועושה בעסקיו לרכוש ולצבור ולעשות חיל, הכל הוא רק מהקב"ה, ולא מכוחו הוא, כמ"ש (דברי הימים א כט ד) "כי ממך הכל ומיך נתנו לך".

ולכן צריך האדם תמיד להלל ולשבח את בוראו על כל הטוב והחסד שמשפיע עליו, ועל כל הצלחה בגשמיות וברוחניות, כי מידו הכל, וגם מה שעלה בדעתו באיזה אופן לפעול בעסקיו, גם זה מחסד השי"ת שהעלה זאת ברעיונו, וכל ההצלחה הבאה לאחר מכן היא אך ורק מהקב"ה. ובלא זה הדעת הרי הוא נופל לפירוד, שמפריד ומנתק השפעותיו מקוב"ה, והפירוד הוא מיתת רח"ל.

וזה מה שידוע, כשנתגלה לעתים ילד מיוחד בחכמה נדירה או ביופי וכיוצא, או אדם מסויים עם חושים נפלאים בלתי רגילים, אשר ההמון משתוקקים לראותם ועומדים מלאי התפעלות מהם ומכשרונותיהם הנפלאים - ע"פ רוב נובעת ההתפעלות מרום מזלו הטוב מהרכוש העצמי והסגולות המיוחדות, כביכול, של האדם הזה, כלומר עוצם ידו, והוא גגם גדול, כי על ידי כך מנתקים אותו מהשי"ת, עד שמפסיקים מאתו את השפע הבלתי רגיל שמשפע עליו, והוא ניזוק ח"ה, כנודע. וזה נקרא "עין רעה" - שגורמים לו רעה בכך.

מה שאין כן כשצדיק רואה את כל אלה, אזי מתרוממים הרגשותיו לראות כבוד ה' ופלאי מעשיו ורב טובו יתברך, ועל ידי זה מקשר את הנברא הזה עם בוראו, וממשיך בו חיים וקיום, וזה נקרא "עין טובה", היינו שהסתכלותו ממשיכה טוב.

ומובא סיפור על אחד מתלמידי הבעש"ט שתעה ביער, ולא מצא את הדרך לצאת ממנו. בעת מצוקתו נתגלה אליו השר דלמעלה הממונה על היער, הראה לו את הדרך ואמר לו: הסיבה שהתגלית אליך להצילך היא מפני שעשית לי טובה שבעת היותך ביער העלית את הכל להשי"ת ע"י הסתכלותך בעין טובה.

Table with 5 columns containing text about 'ברכת מזל טוב' (Blessing of Good Fortune) and contact information for 'מערכת שיעורים נפש משיבת'.